OIKEUSREKISTERIKESKUS
RÄTTSREGISTERCENTRALEN

Johtaja Ritva-Liisa Raatikainen
Toimialajohtaja Jari Saarela

Eduskunta /
Lakivaliokunta

Viite: Pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta 1.10.2019
HE 29/2019 vp. eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 ja
VNS 2/2019 vp. Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020-2023.

OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN MÄÄRÄRAHATILANNE

Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) taloustilanne on suunnittelukaudella heikentymässä voimakkaasti. Määrärahataso mahdollistaa vain viraston toiminnan nykyisen tason ylläpidon, ei toiminnan kehittämistä ja tehostamista tietojärjestemien toimintaa kehittämällä. Ja tämäkin vain sillä edellytyksellä, että virasto saa jatkossa ulkopuolelta tulleiden lainsäädäntö- sekä sidosryhmien tietojärjestelmämuutosten toteuttamiseksi tarvitsemansa välttämättömän erillisrahoituksen *täysimääräisenä*.

Taustaa

Oikeusrekisterikeskus on noin 180 hengen virasto, joka toimii kirjanpitoyksikkönä oikeusministeriön alaisuudessa. Virasto jakautuu toiminnallisesti hallinnonalaa palvelevaan IT-palvelukeskukseen ja kansalais- ja viranomaispalvelut -toimialaan, joka mm. täytäntöönpanee sakot ja saamiset sekä toimii yhtenä hallinnonalan keskeisten rekisterien rekisteripitäjänä. Virasto toimii myös hallinnonalan IT-hankintayksikkönä.

Viraston taloudellinen tilanne on parina viime vuonna ollut hyvä ja siirtyvää määrärahaa on saatu kerrytettyä edellytetylle 8% -tasolle ja ylikin. Tämän on mahdollistunut mm. aikanaan eduskunnan vuonna 2016 myöntämä 500.000 e akuutin määrärahavajeen helpottamiseksi ja viranomaistehtävien asianmukaisen hoitamisen mahdollistamiseksi. Oikeusrekisterikeskus on saanut myös esittämänsä vuotuisen tasokorotuksen, yhteensä 400.000 euroa, kansalais- ja viranomaispalvelun tietojärjestelmien ylläpitoon (ns. jatkuvan palvelun rahoitukseen). Myöhemmin valtiovarainministeriö valtion säästöpaineissa kuitenkin leikkasi määrärahaa 160.000 eurolla, minkä vuoksi välttämätön vuotuinen tasokorotus on jäänyt vajaaksi.

Sittemmin ORK on saanut erillisrahoitusta yhteensä noin 4,5 Me eORK-tuottavuushankkeeseensa, jolla saatettu ajantasalle viraston valtakunnalliset tietojärjestelmät ja tehostettu toimintaa. Hanke päättyy vuodenvaihteessa. Valitettavasti hankkeen suunnitelmissa ei oltu osattu ottaa huomioon Rajsa-täytäntöönpanojärjestelmän toimittajasopimusten kilpailutustarvetta, mikä aiheutti kehitys- ja tuotantoympäristöjen uusimistarpeen, jotta palvelu voitiin ja voidaan jatkossa kilpailuttaa hankintalain

OIKEUSREKISTERIKESKUS
RÄTTSREGISTERCENTRALEN

Johtaja Ritva-Liisa Raatikainen
Toimialajohtaja Jari Saarela

edellyttämällä tavalla. Tästä ja uudesta lisääntyneestä usean IT-toimittajan integraation toimittajahallinnasta syntyi ennakoimattomia kustannuksia, joiden ennustetaan yltävän noin 800.000 euron hankebudjetin ylitykseen. Ylitys katetaan viraston omalla siirtyvällä määrärahalla. Lisäksi viraston jatkuvan IT-palvelun budjettia joudutaan käyttämään hankkeen tukemiseen ja loppuunsaattamiseen.

Nykyisen kehysrahoituksen ja toimintasuunnitelmien pohjalta ennuste näyttää viraston siirtyvän määrärahan hupenevan kokonaan viimeisenä kehysvuonna 2023. Määrärahataso laskee kehyskaudella siten, että viraston oman toiminnan kehittäminen ja tehostaminen tietojärjestelmien avulla ei ole mahdollista. Rahoitus riittää vain välttämättömiin ylläpitotoimiin.

Lainsäädäntömuutosten aiheuttamat muutos/kehittämistarpeet ORK:n tietojärjestelmiin pyritään huomioimaan kattavasti ja saattamaan ne huomioiduiksi mm. hallituksen esitysten taloudellisissa vaikutuksissa. ORK:lle osoitetut lausuntopyynnöt liittyen lainsäädäntömuutosasioihin ja niiden vaikutuksiin viraston tuottamiin kansalais- ja viranomaispalveluihin ja näiden tietojärjestelmiin ovat kiitettävästi lisääntyneet. Aina ne eivät kuitenkaan ole johtaneet myönteiseen rahoitusesitykseen/-päätökseen. Taloudellisten vaikutusten täysimääräinen huomioiminen on virastolle erityisen tärkeää taloudellisen liikkumavaran kavetessa kehyskaudella huolestuttavasti.

Tarpeista Tietojärjestelmien erillisrahoituksen tarpeesta

Oikeusrekisterikeskus on tunnistanut eräitä kotimaisista tai EU -lainsäädäntömuutoksista johtuvia erillisrahoitustarpeita.

EU-tietojärjestelmähankkeiden aiheuttamat kustannukset ORK:n tietojärjestelmiin:

ECRIS TCN asetus (EU 2019/816) on tullut voimaan 11. kesäkuuta 2019. Asetuksessa säädetään EU jäsenvaltiossa rikostuomion saaneiden kolmansien maiden kansalaisten tunnistetietoja sisältävän keskitetyn tietojärjestelmän perustamisesta. Samaan aikaan tuli voimaan rikosrekisteritietojen EU vaihtoa koskevaa puitepäätöstä muuttava ja ns. ECRIS -päätöksen korvaava direktiivi (EU 2019/884).

Aikatauluarvion mukaan ECRIS TCN keskusjärjestelmän hankinta alkaa vuonna 2020 ja tekninen toteutus vuodesta 2021 lukien. Tuotantoon siirto keskusjärjestelmän osalta on arvioitu tapahtuvan vuoden 2022 puoleen väliin mennessä ja täysimääräinen tuotantokäyttö mukaan lukien biometriaa koskeva osuus, vuoden 2023 alkupuoliskolla. ECRIS TCN asetuksen 33 artiklan mukaan keskusjärjestelmän kehittämisestä ja rahoituksesta vastaa

OIKEUSREKISTERIKESKUS
RÄTTSREGISTERCENTRALEN

Johtaja Ritva-Liisa Raatikainen
Toimialajohtaja Jari Saarela

euLISA ja kansallisiin järjestelmiin muutosvaatimuksista rahoituksineen vastaavat kukin jäsenvaltio itse.

ORK on esittänyt OM:lle vuoden 2020 kustannuksia huomioitavaksi täydentävässä TAE2020:ssa ja tulee esittämään loppuvuosien kustannuksia kehysvalmistelun yhteydessä. Hankkeen kokonaiskustannukset ORK:lle arvioituna seuraavassa taulukossa.

ECRIS TCN	2020	2021	2022	2023
IT-kehittämiskustannukset	100.000	200.000	200.000	100.000
IT-Henkilötyö	70.000	140.000	140.000	70.000
Henkilötyö (pysyvä)			54.000	108.000

Lainsäädäntömuutoksien (kotimaisten) aiheuttamia kustannuksia ORK:n tietojärjestelmiin:

Oikeusrekisterikeskuksen täytäntöönpantavaksi on tulossa jälleen uusi seuraamusmaksu, tällä kertaa koskien tuontivalvontaa, MMM:n esityksen mukaisesti tulossa voimaan 16.12.2019. Seuraamusmaksut tulee saada vietyä ORK:n Rajsa-perintäjärjestelmään, jotta ne voidaan käsitellä sähköisesti ja jotta jatkossa myös sähköinen asiointi on mahdollista. eORK-hankkeessa on toteutettu juuri aiempien manuaalisesti käsiteltyjen seuraamusmaksujen sähköistäminen. Jos uusia ei kyetä digitalisoimaan vastaavasti, toiminnan tehostaminen sähköisen asioinnin avulla ei mahdollistu. Muutoskustannus on kirjattu hallituksen esitykseen, suuruudeltaan 75.000 euroa, ja ORK on esittänyt sitä oikeusministeriölle haettavaksi täydentävässä talousarvioesityksessä 2020. ORK:n nykyisellä määrärahakehyksellä ei kyetä toteuttamaan näitä uudistuksia, koska jo nyt siirtyvä määräraha kehyskauden lopulla vähenee olemattomiin.

Tieliikennelain kokonaisuudistuksen yhteydessä ORK:n täytäntöönpantavaksi tulee uusi seuraamus: Liikennevirhemaksu. Virasto on hakenut sen täytäntöönpanon toteuttamiseksi 250.000 euron määrärahaa, mutta on saamassa vain puolet eli 125.000e ensi vuoden budjetissa, jolloin loppuosa pitää kattaa viraston muusta IT-budjetista. Tämän tyyppiset erillismäärärahojen supistukset heikentävät viraston taloutta ja mahdollisuuksia sen vakauttamiseksi toiminnan turvaavalle tasolle.